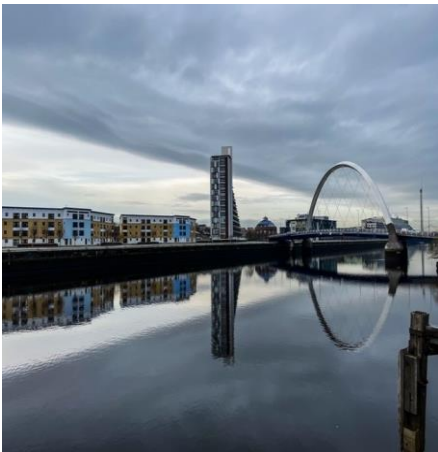

Verkostokehittäjät-hankkeen opintomatkaraportti 2019:

Asunnottomuustyötä ja kokemusasiantuntijuutta Glasgow'ssa

Teksti: Juha Kahila (Y-Säätiö). Kuvat: Juha Kahila (Y-Säätiö)

Verkostokehittäjät-hanke teki opintomatkan Glasgow'hun 18.-20. marraskuuta 2019. Kohteena olivat Glasgow'n asunnottomuuspalvelut ja erityisesti kokemusasiantuntijuus ja nuorten Asunto ensin -malli, joita on kehitetty hyvin paljon Skotlannissa. Reilun kahden päivän aikana pääsimme tutustumaan kolmeen

paikkaan ja heidän toimintoihinsa. Matkaraporttiin on kerätty keskeisimmät asiat tutustumiskohteista

Pääsimme tutustumaan Turning Point Scotland organisaatioon, joka toimii Skotlannin laajuisesti. He esittelivät eri toimintojaan vierailun molempina päivinä. Kokemusasiantuntijuus ja vertaisuus toiminnot olivat heillä todella hyviä ja selvästi kiinni organisaation rakenteissa. Heiltä kuulumme myös viimeisimmät kuulumiset Skotlannin ja Glasgow'n asunnottomuustilanteesta ja asunnottomuustyöstä.

Rock Trust organisaatiossa pääsimme kuulemaan nuorten Asunto ensin -mallista ja siitä miksi nuorille on kehitetty oma malli ja miten se eroaa ns. "normaalista" Asunto ensin -mallista. Tämän lisäksi

kuulumme erittäin mielenkiintoisesta palvelusta nimeltä "Night Stop". Ideana on, että kuka tahansa voi ilmoittautua vapaaehtoiseksi majoittamaan nuorta asunnottomaa muutamaksi yöksi. Tätä pidettiin mainiona vaihtoehtona muille väliaikaisille vaihtoehdoille.

Vierailut ovat kuvattuina tarkemmin omissa osioissaan.

Yleistä Glasgow' sta ja asunnottomuudesta

Glasgow on Skotlannin suurin kaupunki Clydejoen varrella Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja vuodesta 1996 se on ollut yksi Skotlannin paikallishallintoalueista. Asukasluku Glasgow' ssa on 592 820, mutta koko metropolialueella elää yli 1,8 miljoonaa ihmistä.

Asunnottomuus on ollut nousussa Skotlannissa ja Glasgow' ssa. Skotlannissa lähes 37 000 ihmistä ovat olleet asunnottomia tai olleet vaarassa joutua asunnottomiksi 2018/2019. Nousua edellisestä tilastoinnista on tapahtunut 3%. Tämä on jo toinen laskenta peräjälkeen, kun numerot ovat menneet ylöspäin.

Samalla myös asuntoloiden, hostellien ja muiden väliaikaisten paikkojen kävijämäärät ovat nousseet. Asuntoministeri Kevin Stewart on sanonut, että on täysin mahdoton hyväksyä sitä, että maan asukkaat, joilla on yhdet maailman vahvimista oikeuksista joutuvat asunnottomiksi. Stewart jatkaa, että Skotlannin "Ending Homelessness Together -Action Plan" tavoitteena on poistaa katuasunnottomuus ja muuttaa väliaikaisia asumismuotoja pysyvimmiksi ja lopulta poistaa asunnottomuus kokonaan.

Glasgow' ssa taistellaan samoista asioista kuin monessa muussakin Euroopan suuressa kaupungissa. Asuntojen hinnat ovat karanneet pilviin ja ihmisillä ei ole enää varaa asua säädyllisesti. Vuokrien nousu johtaa siihen, että yhä useampi kamppailee vuokranmaksun kanssa ja on vaarassa joutua asunnottomaksi. Ennaltaehkäiseviä palveluita ei ole vielä kehitetty tarpeeksi, koska resurssit menevät tällä hetkellä asunnottomuuden hoitoon.

Skotlannissa on kuitenkin tehty paljon hyviä asioita ja niitä pääsimme todistamaan vierailuilla. Kokemusasiantuntijuus ja nuorten Asunto ensin -malli ovat loistavia esimerkkejä työstä, joka on monella tapaa monia maita edellä.

Glasgow. Asukasluku 592 820, mutta Suur-Glasgow' n alueella elää yli 1,2 miljoonaa ihmistä ja koko metropolialueella noin 1,8 miljoonaa ihmistä. Viime talvena Glasgow' ssa oli 597 yksittäistä hätämajoitusten käyttäjää. 460 ihmistä on hakeneet virallista tukea asunnottomuuteen ja olivat olleet kadulla ainakin kerran edellisen kolmen kuukauden aikana.

Turning Point Scotland – Because People Matter

Turning Point Scotland on perustettu vuonna 1999 ja se on erikoistunut tukemaan kaikista haastavimmissa tilanteissa olevia ihmisiä.

Ensimmäisenä meille puhui **Patrick Mckay**. Patrick kertoi meille Skotlannin ja Glasgow'n asunnottomuustyöstä.

Hän kertoi, että Skotlannissa on käynnissä systemaattinen muutos asunnottomuustyöhön liittyen. Tavoitteena on ”rapid re-housing”, joka tarkoittaisi sitä, että asunnottoman ei tarvitsisi odottaa asuntoa kovin kauaa. Tällä hetkellä asunnon saanti saattaa pahimmillaan kestää yli 6 kuukautta, mutta tavoitteena on, että se lyhentyisi aluksi 14 viikkoon.

Asunto ensin -malli on saanut Skotlannissa hyvin jalansijaa, mutta muutos ei ole ollut helppo. Monet toimijat haluavat pitää kiinni vanhasta toimintamallista, koska he tekevät sillä hyvää bisnestä. Muutosvastarinnasta huolimatta Asunto ensin -mallia ollaan ajamassa yleiseksi toimintamalliksi. Varsinkin Glasgowssa monet toimijat tekevät paljon yhteistyötä AE malliin liittyen. Näistä Patrick mainitsi muun muassa Turning Pointin, Simon Communityn ja Pelastusarmeijan.

Asuntotuotannosta hän kertoi, että asuntojen tarjoajia on 68 toimijaa ja tavoitteena on rakentaa 50000 uutta asuntoa vuodessa, joista 35000 olisi sosiaalista asuntotuotantoa. Tämä määrä koskee koko Skotlantia.

David Kidd kertoi meille Skotlannin tulevasta asunnottomuusohjelmasta. Tarkoituksena on lopettaa katuasunnottomuus ja lopulta asunnottomuus kokonaisuudessaan. Ohjelmaa on ollut tekemässä hyvin tiiviisti asunnottomat, nykyiset ja entiset. Heiltä, asunnottomuuden parissa työskenteleviltä ja asuntotoimijoilta on tullut 70 suositusta siihen, miten asiaa kannattaisi alkaa viemään eteenpäin ja tekemään. Implementointi on käynnissä ja rahaa on varattu ainakin seuraavaksi viideksi vuodeksi.

David kertoi, että yksi suurimmista muutoksista on se, miten kilpailutukset järjestetään. Aiemmin toimijat kilpailivat toisiaan vastaan ja tietoa ei juurikaan jaettu muiden kesken. Nyt on työskenneltävä yhdessä yhteisen päämäärän mukaan, koska kilpailutuksissa ei ole enää vain yhtä voittajaa.

Viimeisenä vuorossa oli **Lizzie Lazer**, joka toi esiin vertaistyötä ja sen mahdollisuuksia. Hän kertoi, että Skotlannissa on tällä hetkellä n.30 palkattua vertaistyöntekijää. Ongelmana oli se, että uusia vertaistyöntekijöitä on suhteellisen vaikea löytää. Glasgow'ssa on tällä hetkellä 3 vertaistyöntekijää, mutta tulevaisuudessa 7.

Vertaistyöntekijöille maksetaan samansuuruista palkkaa kuin kaikille muillekin ja etuudet ovat samat. Tämän lisäksi heille on tarjolla laaja koulutus ja perehdytys kokonaisuus. Myös työryhmät perehdytetään enne kuin vertaistyöntekijä aloittaa. Työryhmän perehdytyksestä on positiivisia kokemuksia ja toiminut ennaltaehkäisevästi mahdollisia ristiriitoja silmällä pitäen.

Vertaistyöntekijänä voi toimia maksimissaan 3 vuotta. Tämä on siitä syystä, että henkilöt eivät "leimautuisi" vertaisiksi vaan pääsisivät eteenpäin. Kun työsuhde on kestänyt 2,5vuotta, niin aletaan yhdessä miettimään, mikä voisi olla seuraava askel työelämässä. Tärkeää on, että asiasta avoimesti ja missään vaiheessa vertaistyöntekijää ei jätetä yksin näiden asioiden kanssa.

Lopuksi hän vielä kertoi, että koko Skotlannissa Asunto ensin -mallin piirissä on n.830 asiakasta. Arviointi työn tuloksista on myös tulossa myöhemmin ensi vuonna (2020).

Turning Point Scotland Connect

Tiistaina jatkoimme vierailua Turning Point Scotlandissa. Tällä kertaa pääsimme kuulemaan erittäin mielenkiintoisesta Turning Point Scotland Connects toiminnasta. Heidän tarkoituksensa on tuoda yhteen ihmisiä, jotka voivat kertoa näkemyksiään muun muassa tuesta, jota ovat saaneet asunnottomuuden aikana ja miten sitä voisi kehittää. Tarkoituksena on saada palveluiden käyttäjien ääni esiin entistä paremmin. Iso tosa toimintaa on myös tapahtumien järjestäminen eri puolilla Skotlantia.

Palveluiden nykyiset ja entiset käyttäjät ovat mukana kehittämässä palveluita ja istuvat myös päätöksentekopöydissä.

Turning Pointissa nykyiset ja entiset palveluiden käyttäjät ovat mukana suunnittelemassa palveluita ja istuvat myös päätöksentekopöydissä.

Vuodesta 2011 lähtien Connectin henkilöillä on ollut avaimet Turning Pointin toimitiloihin ja he saavat käyttää niitä myös iltaisin ja viikonloppuisin. Aluksi tämä aiheutti osassa huolta, mutta mitään ongelmia ei ole ollut. Kaikkea ohjaa näkemys, että ihmiset kohdataan ihmisinä.

Toimintaa rahoittaa suoraan TPS, mutta Connectilla on myös omaa rahankeräystä. Muun muassa erilaiset seminaarit ja tapahtumat tuottavat hieman rahaa.

Rahaa käytetään esimerkiksi siihen, että köyhemmissä oloissa elävät voivat hakea rahaa täyttämällä hakemuksen ja kertoa mihin tarvitsisivat rahaa. Esimerkkinä kerrottiin tietokone koulunkäyntiin jne. Maksimissaan Connect voi avustaa 300 punnalla.

Tällä hetkellä Connectissa on 42 entistä tai nykyistä palveluiden käyttäjää. Tiloihin voi tulla päihtyneenä, mutta olutilan on oltava vakaa, kuten meille mainittiin. Yhdessä heillä on muun muassa kävelyretkiä, naisten ryhmätoimintaa, karaokea ja erilaisia keskusteluryhmiä.

Pääsimme kurkistamaan toimintoihin, kun meidät jaettiin ryhmiin., Osa meni kävelyretkelle, osa pääsi laulamaan karaokea ja muutamat pääsivät kokemaan keskusteluryhmiä ja miten niitä vedetään, että ne auttaisivat ihmisiä asioidensa kanssa. Kokemus oli kaikkien mielestä vaikuttava.

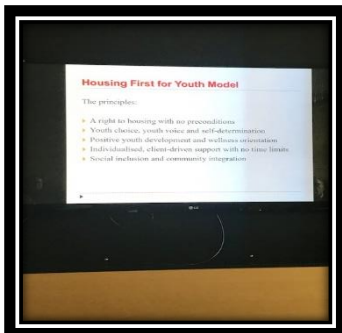
Vierailun jälkeen olimme kaikki vaikuttuneita toiminnasta ja monesta suunnasta kuului, kuinka meidän tulee ottaa heidän toimintamallistaan.

Rock Trust

Rock Trustin tehtävänä on lopettaa nuorten asunnottomuus Skotlannissa. Tavoitteena on varmistaa, että jokaisella Skotlannin nuorella olisi käytössään asiantuntevat palvelut, joiden avulla asunnottomuus voidaan joko välttää kokonaan, selviytyä siitä ja siirtyä elämässä eteenpäin. Rock trust pyrkii varmistamaan, että päätöksentekijät ymmärtävät mitä asunnottomuus on ja pystyvät näin tekemään päätöksiä, joilla se voidaan lopettaa. Rock Trustin ajattelun ytimessä on usko siihen, että asunto, oikeanlainen tuki ja työllisyys ovat parhaita reittejä pois asunnottomuudesta.

Rock Trust organisaation palvelupäällikkö **Ally Calder** kertoi ensimmäiseksi lyhyesti nuorten

asunnottomuudesta ja heidän näkemyksistään asian suhteen. Skotlannissa toimii Way Home yhteistyöverkosto eri toimijoiden kesken ja sen tehtävänä on ennen kaikkea löytää ratkaisuja nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn. Toiminnassa on mukana niin palveluntuottajia kuin myös vuokranantajia. Ally korosti, että vuokranantajien mukana olo verkostossa on todella tärkeää aidon dialogin saavuttamiseksi. Verkoston yleinen sanoma on, että kaikki ovat epäonnistuneet siinä vaiheessa, kun nuori joutuu asunnottomaksi.

Allyn jälkeen **Adam Lawson** kertoi vielä tarkemmin nuorten asunto ensin -mallista käytännön esimerkkien kautta.

Vanhassa mallissa nuoren polku vie aluksi "hotelleihin", joissa vietetään n.30-45 päivää. Tämän jälkeen siirrytään hostelliin. Hostellissa saa olla maksimissaan 6 kuukautta, jonka jälkeen nuori on jälleen lähtöpisteessä, mikäli ei ole onnistunut löytämään asuntoa. Adam painotti, että missään vaiheessa nuorellaei ole kunnollista tukitahoa, joka pysyisi rinnalla vaan se vaihtelee useasti, ja kenelläkään ei ole kokonaisnäkemystä tilanteesta tai tuen tarpeesta.

Nuorten Asunto ensin -mallissa sosiaalityöntekijät ottavat kaikkein haastavimmissa tilanteissa olevat nuoret

Nuorten Asunto ensin -mallissa nuorilla on yksi työntekijä tuen puolella ja yksi työntekijä vuokrantajan puolella. Tämä tuo ennustettavuutta ja lisää luottamusta.

ja ohjaavat heidät oikean tukitahon pariin. Nuoren ja työntekijän välinen suhteen luominen alkaa heti ensimmäisestä tapaamisesta, kun asuntoa ei vielä ole. Yhdellä työntekijällä voi olla maksimissaan 7 asiakasta samaan aikaan. Näin taataan se, että tukea on tarjolla riittävästi. Tukea on tarjolla 24/7 periaatteella. Käytännössä tarkoittaa sitä, että

nuorilla on mahdollisuus soittaa päivystyspuhelimeen akuuteissa tilanteissa. Käytännössä riittää, että nuorilla on tieto, että kyseinen puhelin on olemassa, mutta puheluita ei hirveästi tule. Tuella ei myöskään ole aikarajaa, vaan sitä on tarjolla niin kauan kuin tarvetta tuelle on. Adam kertoi myös, että jotkut nuoret saattavat laittaa tuen ns. tauolle, mutta tämä ei katkaise tukea, vaan sitä on tarjolla, kun nuori on siihen valmis palaamaan. Samalla tavalla tuesta kieltäytyvää nuorta koitetaan tavoitella ja kysellä kuulumisia.

Asiakkaat ovat pääsääntöisesti 16-18 vuotiaita ja ovat asunnottomia tai välittömän asunnottomuusuhan alla. Harvalla on omia huonekaluja ja he saavatkin 4000 punttaa huonekalujen ostamiseen. Huonekalujen hankkiminen tapahtuu yhdessä työntekijän kanssa. Adam perusteli tätä sillä, että kun huonekalut on ostanut itse, niin niistä pitää myös parempaa huolta.

Samalla tavalla kuin tukityöntekijöitä on yksi, niin myös vuokranantajan puolelta nuoren kanssa työskentelee yksi ja sama henkilö. Tämä luo nuorelle turvallisuutta, mutta takaa kaikille myös saman kohtelun ja luo toimintaan myös vuokranantajan puolelta ennustettavuutta. Yhteistyö ja jatkuva vuoropuhelu palveluntuottajan ja vuokranantajan välillä koettiin todella tärkeäksi.

Almond Housing Association

Almond Housing Association on Länsi-Lothianin suosin asuntoyhdistys. Viimeisen 10 vuoden aikana se on tarjonnut kohtuuhintaisia koteja yli 1800 henkilölle.

Vuokranantajan näkemyksiä meille oli kertomassa Almond Housing Associationin **Tracey Longworth**. He ovat olleet Rock Trustin tärkein yhteistyökumppani asuntojen osalta. Hän kertoikin, että muutos organisaatiossa on ollut iso, kun he päättivät ryhtyä yhteistyöhön Rock Trustin kanssa ja tarjoamaan asuntoja nuorille Asunto ensin -periaatteella. Muutosvastarintaa oli paljon ja asiasta käytiin lukuisia keskusteluja. Osa olisi halunnut jatkaa vanhalla mallilla, jossa asunnot vuokrataan suoraan parhaille hakijoille.

Yhteistyön alettua soraäänät ovat kuitenkin hiljentyneet ja toiminta on kehittynyt hyvin. Tärkeässä roolissa on ollut tiivis ja avoin dialogi Rock Trustin kanssa. Ilman sitä toiminnan muutos ei olisi onnistunut. He ovat oppineet myös paljon itse ja sitä kautta kehittäneet koko toimintaansa yleisellä tasolla. Esimerkkinä hän kertoi sen, että kun ollaan nuorien kanssa tekemisissä, niin pelkkä kirje ei riitä, kun kyse on vuokraveloista. Uusi toimintamalli on mahdollistanut sen, että nykyään nuorten vuokravelkatapauksissa nuorten luona

käydään ja asiasta keskustellaan pelkän kirjeen sijasta. Tämä on toiminut hyvin ja vuokravelkojen määrä on pienentynyt huomattavasti.

Hän kertoi, että yleisesti nuorten vuokranmaksuongelmat alkavat heidän asunnoissaan, kun nuori täyttää 18 vuotta ja vuokra ei tule enää suoraan vuokranantajalle. Näissä tilanteissa kotikäynnit ovat olleet tärkeässä roolissa ja nopealla reagoinnilla vuokravelkakierre saadaan nopeasti katkaistua. Tracey lopetti puheensa mielettömän hienoon faktaan, Rock Trustin ja heidän yhteisistä asukkaistansa yksikään ei ole saanut häätöä. Nuorten Asunto ensin -malli toimii konkreettisesti.

Nightstop

Nightstop tarjoaa nuorille kodittomille inhimillisen hätämajoituksen, jotta heidän ei tarvitse nukkua kaduilla tai hostelleissa.

Päivän päätteeksi **Maureen Lewis** kertoi ryhmälle Night Stop toiminnasta. Night Stopin asiakkaita ovat 16-25 vuotiaat asunnottomat tai asunnottomuuden uhan alla olevat nuoret. Heille järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilapäinen majoitus vapaaehtoisen perheen luota. Tällä tavalla nuoret eivät joutuisi hostelleihin tai asuntoloihin. Night Stop on siis huomattavasti inhimillisempi vaihtoehto, vaikka kyseessä on tilapäismajoitus. Toimintatapana on, että nuori olisi yhdessä paikassa yhden yön, mutta esimerkiksi Glasgow'ssa on pyritty siihen, että nuori voisi olla samassa paikassa tarpeen mukaan 1-2 viikkoa.

Halukkaille vapaaehtoisille Rock Trust järjestää viikonlopun mittaisen koulutuksen. Siellä käydään lävitse mitä heiltä odotetaan eli sänky, ruoka ja tarvittaessa kuunteleva korva. Koulutuksessa käydään keskustelua siitä, että vapaaehtoisten tarkoituksena ei ole kysellä nuoren taustoista tai muutenkaan uudella liikoja. Mikäli nuori itse tuo asioita esille, niin voi tarjota ymmärrystä ja kuuntelua. Vapaaehtoisten taustat myös tarkistetaan ja koulutuksen aikana katsotaan ovatko kaikki sopivia tehtävään. Vapaaehtoisilla ei saa olla väkivaltahistoriaa tai vakavaa mielenterveysongelmaa lähiajoilta.

Nuoret ohjautuvat Nightstoppiin erillisen numeron avulla, jonne voi soittaa tai laittaa viestin, kun mitään yöpaikkaa ei löydy. Tällöin Nightstopissa aletaan järjestelmään asioita niin, että nuorelle löytyisi yösija. Huhtikuusta 2019 alkaen palvelussa on Glasgow'ssa ollut 10 nuorta, jotka ovat viettäneet yhteensä 32 yötä vapaaehtoisten luona. Näistä 10:stä nuoresta 5 palasi kotiin vanhempien luokse, 3:lle on tarjottu omaa asuntoa, 1 on jonossa omaan asuntoon ja 1:lle on tarjottu mahdollisuutta olla pidempään Nightstopista tarjotun vapaaehtoisen luona.

Skotlannissa on kaiken kaikkiaan 3 Nightstoppi ja vuonna 2018 niissä oli yhteensä 600 vapaaehtoista.

[Video](#)

Loppusanat

"Yhteinen keskustelu matkalla saamiemme uusien ideoiden ja avausten osalta. Teemme paljon kotimaassa yhteistyötä, mutta matka antaa sopivan etäisyyden omaan arkeen. Olen nyt jo vienyt matkan antia käytäntöön omassa organisaatiossani. Vertaisten ja vapaaehtoisten panos oli heillä vaikuttavaa."

"Kokemusasiantuntijuuden vahva rooli kaikissa palveluissa oli mieleenpainuvaa ja siitä meidän pitää ottaa oppia. Myöskin "citizenship" käsitteenä oli todella mielenkiintoinen. Mielestäni myös nuorten asunto ensin mallista voisi olla hyötyä suomen palveluissa ja sitä pitää ehdottomasti tutkia lisää."

Verkostokehittäjien opintomatka Skotlantiin ja siellä Glasgow'n kaupunkiin oli erittäin onnistunut ja monipuolinen. Palautteissa nousi esiin vierailukohteiden kiinnostavuus ja erikseen lähes jokaisessa palautteessa mainittiin kokemusasiantuntijuus tai nuorten Asunto ensin -malli. Näiden osalta jo matkalla alkoi yhteistyön virittely ja uskon, että tulemme näkemään Glasgow'n kaltaisia toimintoja myös Suomessa.

Toiseksi nostettiin jälleen kerran verkostoitumisen ja yhteistyön merkitys matkan aikana. Vierailukohteiden antamat ideat saivat aivan eri tavalla tuulta alle, kun niitä päästiin saman tien miettimään yhdessä eri toimijoiden kesken. Lisäksi vuoropuhelu asunnottomuustyötä erilaisissa yhteiskunnissa tekevien toimijoiden kanssa koettiin tärkeäksi.

